

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Trybunał Konstytucyjny, www.trybunal.gov.pl [Translation already published on the official website of the Polish Constitutional Tribunal]

Permission to re-publish this translation has been granted by the Polish Constitutional Tribunal for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC

© Trybunał Konstytucyjny, www.trybunal.gov.pl [Tłumaczenie zostało już opublikowane na oficjalnej stronie Trybunału Konstytucyjnego]

Zezwolenie na publikację tego tłumaczenia zostało udzielone przez Trybunał Konstytucyjny wyłącznie w celu zamieszczenia w bazie Trybunału HUDOC

SEKCJA PIĄTA

SPRAWA KORNEYKOVA I KORNEYKOV przeciwko Ukrainie

(skarga nr 56660/12)

Wyrok

STRASBOURG

24 Marca 2016

*Wyrok ten jest ostateczny zgodnie z warunkami określonymi w Artykule 44 ust. 2
Konwencji. Wyrok może podlegać korekcie wydawniczej.*

W sprawie Korneykova i Korneykov przeciwko Ukrainie,
Europejski Trybunał Praw Człowieka (Sekcja Piąta), zasiadając jako Izba
w składzie:

Angelika Nußberger, *Przewodnicząca,*

Ganna Yudkivska,

André Potocki,

Faris Vehabović,

Síofra O’Leary,

Carlo Ranzoni,

Mārtiņš Mits, *sędziowie,*

i Claudia Westerdiek, *Kanclerz Sekcji,*

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 1 marca 2016 r.,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu.

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 56660/12) wniesionej w dniu 31 sierpnia 2012 r. przeciwko Ukrainie zgodnie z Artykułem 34 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) przez dwóch obywateli Ukrainy, Panią Viktoriyę Yuryevną Korneykovą („skarżąca”) i jej syna Pana Denisa Yuryevicha Korneykova („skarżący”).

2. Skarżący byli reprezentowani przed Trybunałem przez Panią Y. Zaikinę i Pana G. Tokareva, adwokatów prowadzących praktykę w Charkowie. Rząd Ukraiński („rząd”) reprezentowany był ostatnio przez swojego pełnomocnika, Pana B. Babina z Ministerstwa Sprawiedliwości.

3. Skarżąca twierdziła, że w trakcie pobytu w szpitalu na oddziale położniczym była przykuta kajdanami do łóżka. Skarżąca podniosła także, że w czasie rozpraw w sądzie była umieszczona w metalowej klatce. Wreszcie skarżąca podniosła zarzut w imieniu swoim i skarżącego, że warunki pozbawienia wolności oraz opieka medyczna świadczona skarżącemu w Areszcie Tymczasowym w Charkowie były nieodpowiednie („SIZO w Charkowie”).

4. W dniu 12 października 2012 r. Przewodniczący Piątej Sekcji podjął decyzję o zastosowaniu Reguły 39 Regulaminu Trybunału, nakazując rządowi, aby zapewnił skarżącemu warunki dostosowane do potrzeb małego dziecka i opiekującej się nim matki. Nakaz obejmował konieczność zapewnienia właściwego nadzoru i opieki medycznej skarżącemu na czas trwania postępowania przed Trybunałem.

5. W tym samym dniu skarga uzyskała traktowanie na zasadzie pierwszeństwa zgodnie z Regułą 41 Regulaminu Trybunału i została zakomunikowana rządowi.

6. W dniu 22 lutego 2013 r. stosowanie Reguł 39 i 41 Regulaminu Trybunału zostało zawieszona na wniosek rządu bowiem do tego czasu skarżąca została zwolniona z aresztu (zob. pkt 75 poniżej).

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

7. Skarżący to matka i dziecko urodzeni odpowiednio w 1990 i 2012 r.

A. Tło okoliczności faktycznych

8. W dniu 16 stycznia 2012 r. skarżąca, będąc w piątym miesiącu ciąży została zatrzymana przez policję w związku z podejrzeniem o rozbój.

9. W dniu 26 stycznia 2012 r. Dzierżyński Sąd Rejonowy w Charkowie („Sąd Dzierżyński”) wydał postanowienie o tymczasowym aresztowaniu skarżącej na zasadzie środka zapobiegawczego.

10. Tego samego dnia skarżąca została umieszczona w SIZO w Charkowie.

B. Warunki pobytu skarżącej w szpitalu położniczym

11. W dniu 22 maja 2012 r. skarżąca została przewieziona do szpitala położniczego nr 7 w Charkowie („szpital położniczy”).

12. W tym samym dniu skarżąca urodziła syna, skarżącemu w niniejszej sprawie. Mierzył on 49 cm i ważył 2.9 kg.

13. Trzy strażniczki pilnowały skarżącą w szpitalu, Według skarżącej, strażniczki były na oddziale cały czas. Rząd twierdzi, że opuściły oddział na czas porodu.

14. Skarżąca twierdzi, że była przez cały czas przykuta do łóżka szpitalnego lub do krzesła ginekologicznego, jedyny wyjątek stanowił poród, na czas którego została oswobodzona. Z jej zeznań nie wynika jednoznacznie, w jaki sposób była przykuta. Skarżąca stwierdziła, że po porodzie jej stopa została przykuta do łóżka; oraz jednocześnie, że strażniczki usuwały kajdanki z jej nadgarstków jedynie na czas karmienia piersią.

15. Zdaniem rządu, ręce i nogi skarżącej nigdy nie były skrupowane kajdanami w szpitalu położniczym.

16. W dniu 25 maja 2012 r. skarżący zostali wypisani ze szpitala.

17. W dniu 12 listopada 2012 r. skarżąca napisała oświadczenie do dyrektora SIZO (zob. pkt 41 i 76), że personel szpitala traktował ją dobrze,

że ani jej ręce ani nogi nie były skute kajdanami i że dwie strażniczki obecne na oddziale pomagały jej w opiece nad dzieckiem.

18. W grudniu 2012 r. i w styczniu 2013 r. prokuratura przesłuchała niektórych członków personelu szpitalnego i strażniczki, które pilnowały skarżącą w celu weryfikacji zarzutów skarżącej, zwłaszcza w odniesieniu do jej zakucia w kajdany (zob. pkt 76-82 poniżej).

19. W dniu 21 grudnia 2012 r. ordynator szpitala położniczego napisał do dyrektora SIZO w Charkowie, odpowiadając na jego pytania, że w trakcie pobytu na oddziale położniczym skarżąca była pilnowana przez strażniczki SIZO przez cały czas, że strażniczki nie były na porodówce, a skarżącej ręce ani nogi nie były zakute w kajdany w czasie porodu.

20. W dniu 24 grudnia 2012 r. prowadząca położniczką Pani Ti. złożyła pisemne zeznania dla Prokuratury. Stwierdziła ona, że skarżącej nadgarstki były zakute kajdankami do krzesła ginekologicznego na czas badania najpierw na izbie przyjęć, a następnie na oddziale położniczym. Lekarka napisała ponadto, że zakuwanie osób aresztowanych i ich pilnowanie przez trzech strażników stanowi normalną praktykę.

21. Dwie inne położniczki Pani F. i Pani S., oraz pielęgniarka, Pani To. złożyły podobne zeznania. Pani F. oznajmiła ponadto, że nie pamięta szczegółów dotyczących porodu skarżącej. Pani To. doprecyzowała, że skarżąca nie była skrzepowana w czasie porodu ani później karmienia piersią.

22. Ordynatorka oddziału Neonatologii Pani VI. także oświadczyła, że skarżąca była zakuta kajdanami do krzesła ginekologicznego w czasie badania. Ponadto, stwierdziła ona, że dwie strażniczki były przy skarżących na oddziale, zaś trzecia przy drzwiach.

23. Strażniczki pilnujące skarżącą zaprzeczyły jakoby skarżącej nogi lub ręce miały być zakute w kajdany w szpitalu.

24. Adwokat skarżącej zapytał się dodatkowo byłej, doświadczonej pielęgniarki, Pani P. na temat warunków w jakich przebywają aresztowane kobiety podczas porodu. W dniu 7 lutego 2013 r. Pani P. odpisała mu, że rzeczywiście pracowała jako pielęgniarka w Regionalnym Szpitalu Dziecięcym i Położniczym w Doniecku od 1996 do 2005 r., i że w 2004 r. lub 2005 r. pozbawiona wolności kobieta była przykuta do łóżka podczas porodu w tym szpitalu.

C. Warunki pozbawienia wolności panujące w SIZO w Charkowie

1. Materialne warunki pozbawienia wolności

25. Skarżąca była przetrzymywana w kilku różnych celach w SIZO, jednak jej skarga dotyczy jedynie warunków, których doświadczyła wraz z synem w celi nr 408, gdzie przebywała od dnia 14 marca do 8 listopada

2012 r. Streszczenie faktów przedstawione poniżej dotyczy zatem tylko tej celi.

(a) Opis skarżącej

26. Cella, która znajdowała się prawie w piwnicy była zimna i wilgotna. Nie było w niej ciepłej wody a dostęp do zimnej wody nie był regularny. W związku z tym, skarżąca miała rzadko możliwość umycia się pod prysznicem i wykąpania nowonarodzonego syna. Musiała przechowywać zapas zimnej wody w plastikowych butelkach na własny użytek. Gotowała wodę w zepsutym czajniku, który pożyczała od pracowników aresztu nie dłużej niż na 15 minut za każdym razem. Toaleta i prysznic znajdowały się we wnęce, która nie była oddzielona od pokoju. Toaleta była często zapchana. W celi nie było stołu do przewijania dziecka ani łóżeczka dla dziecka.

27. Skarżącej nie dostarczono produktów higienicznych do pielęgnacji dziecka. Nie otrzymała także pożywienia odpowiadającego jej potrzebom. W dniu rozpraw sądowych jej jedynym posiłkiem było śniadanie składające się z chleba i herbaty. Nie dostała zapakowanego obiadu na wynos.

28. Skarżący mieli prawo do spacerów 10 minut dziennie, ale nie codziennie, po wspólnej części spacerowej,

29. Wreszcie, jedna z osób współosadzonych była nosicielem wirusa HIV.

(b) Opis rządu

30. Cella nr 408 jest celą bardzo wygodną, przeznaczoną dla kobiet w ciąży i kobiet z dziećmi. Jest ona ulokowana na parterze, mierzy pięćdziesiąt metrów kwadratowych i może zmieścić do sześciu osób. Skarżąca dzieliła celę z jeszcze dwoma lub czasami trzema osobami.

31. Cella posiadała trzy okna mierzące ponad osiem metrów kwadratowych. Cella była wyposażona w gorący i zimny prysznic, oraz urządzenie chłodzące do wody pitnej o pojemności dziesięciu litrów.

32. Ponadto, cella była wyposażona we wszystkie meble i udogodnienia takie jak klimatyzacja, lodówka, piecyk elektryczny, łóżeczko dla dziecka i wózek. Dostarczane były pieluchy i środki higieniczne. Toaleta i prysznic były oddzielone od części mieszkalnej.

33. Skarżąca otrzymywała odpowiednie pożywienie zgodnie z obowiązującymi standardami (całkowita dzienna wartość energetyczna posiłków wynosiła 3,284 kalorii). Skarżąca otrzymywała trzy gorące posiłki dziennie za wyjątkiem dni, w których odbywały się rozprawy, gdyż wtedy nie był jej podawany obiad. Skarżąca karmiła piersią swojego syna i odmawiała pokarmu dla syna proponowanego przez SIZO. Pożywienie i paczki żywnościowe otrzymywane od bliskich nie podlegały żadnym ograniczeniom.

34. Skarżący mieli prawo do dwugodzinnego spaceru po specjalnie na to przeznaczonym obszarze.

35. Skarżący nigdy nie dzielili celi z osobami zarażonymi HIV.

36. Rząd dostarczył cztery kolorowe zdjęcia celi nr 408, na których widać przestrzenny i jasny pokój raczej w dobrym stanie. W pokoju były trzy duże okna z przezroczystymi zasłonami. Cella miała wannę, toaletę z bidetem oraz kabinę prysznicową oddzieloną od części mieszkalnej szklanymi, nieprzezroczystymi drzwiami. Na zdjęciu znajdowała się także szafa, dwa łóżka z szafeczkami, łóżeczko, stół z dwoma taboretami, stołek dla dziecka, półka z zastawą stołową, mikrofalówka, telewizor i stół do przewijania dziecka.

37. Inne zdjęcie pokazywało miejsce do spacerów dla pozbawionych wolności matek z dziećmi, gdzie był także kwietnik i mural zawierający elementy natury. Skarżąca z dzieckiem oraz inna kobieta z wózkiem były na tym zdjęciu.

(c) Relacje innych osób pozbawionych wolności i inne ważne informacje

38. W dniach 1 i 2 lutego 2012 r. lokalny urząd sanitarny i epidemiologiczny dokonał inspekcji SIZO dla potrzeb nieokreślonego postępowania w sprawie. Urząd ustalił, że w SIZO była specjalna cella dla kobiet z dziećmi posiadająca wszelkie podstawowe udogodnienia. W sprawozdaniu urzędu znajdowała się informacja, że w czasie inspekcji, w SIZO nie było kobiet w ciąży ani kobiet z dziećmi.

39. W dniu 24 maja 2012 r. urząd sanitarny i epidemiologiczny zbadał także wodę pitną w SIZO celem sprawdzenia zgodności z wymaganymi standardami. Nie zostały zidentyfikowane żadne nieprawidłowości.

40. W dniu 22 października 2012 r. Prokurator Rejonowy w Charkowie poinformował pełnomocnika rządu, że skarżąca nie wносиła skarg na warunki pozbawienia wolności lub opiekę medyczną zapewnioną skarżącemu w SIZO.

41. W dniu 12 listopada 2012 r. skarżąca napisała oświadczenie, w którym zawarła dokładny opis swojej celi w SIZO, podobny do opisu przedstawionego przez rząd (zob. pkt 30-37 powyżej). Ostatni punkt dotyczył jej pobytu w szpitalu położniczym (zob. pkt 17 powyżej).

42. W dniu 13 listopada 2012 r. jeden z pracowników SIZO napisał do Państwowego Urzędu Służby Więziennej, że skarżąca złożyła powyższe oświadczenie dobrowolnie.

43. W trakcie aresztowania skarżącej w SIZO w Charkowie, dostarczono jej około trzydziestu paczek od matki, głównie z podstawowymi produktami żywnościowymi takimi jak chleb, masło, herbata, cukier i mleko.

44. Skarżąca wносиła liczne wnioski do sądu prowadzącego jej sprawę o zwolnienie z aresztu, w których zobowiązywała się, że nie będzie próbowała ucieczki (wnioski z dnia 6 lipca, 6, 26 i 31 sierpnia, 3 września i

9 października 2012 r.). We wnioskach podnosiła, że warunki panujące w areszcie nie są odpowiednie dla noworodka. Sąd oddalił jej wnioski.

45. Sprawa skarżącej była opisywana w gazetach. Na przykład, w listopadzie 2012 r. Human Rights Group w Charkowie opublikowała w sieci artykuł pod tytułem „Dziecko ofiarą nieludzkiego traktowania”. W grudniu 2012 r. wyemitowany został program w telewizji, w którym skarżąca i władze państwowe opisywały sprawę, w szczególności w odniesieniu do warunków pozbawienia wolności panujących w SIZO. Strony nie przedstawiły Trybunałowi kopii artykułów ani nagrania lub transkryptu z programu telewizyjnego.

46. W dniu 12 grudnia 2012 r. jedna z osadzonych, Pani B. napisała pismo, które zaadresowała do dyrektora lokalnego oddziału Urzędu Służby Więziennej. W piśmie tym stwierdziła, że w listopadzie 2012 r. przebywała w tej samej celi ze skarżącą, i że warunki panujące w tej celi były satysfakcjonujące. Pismo zawierało opis, zgodnie z którym cela była wyposażona w duże okna, kabinę prysznicową z gorącą i zimną wodą, oraz wszelkie niezbędne meble i sprzęty, w tym lodówkę i telewizor.

47. W dniu 19 grudnia 2012 r. Rejonowy Wydział Urzędu Służby Więziennej w Charkowie wydał memorandum, w którym zostało stwierdzone, że podczas osadzenia w SIZO w Charkowie skarżąca nie wносиła żadnych skarg.

48. W aktach sprawy znajdują się trzy zeznania złożone przez Panią M. dotyczące warunków pozbawienia wolności w SIZO. Dwa z nich, Pani M. napisała w trakcie osadzenia w SIZO (jedno bez daty, drugie w dniu 25 grudnia 2012 r.), zaś trzecie zostało napisane w dniu 30 stycznia 2013 r. już w innym miejscu osadzenia. W pierwszych dwóch zeznaniach Pani M. opisała warunki w celi nr 408, uznając je za całkiem satysfakcjonujące i wygodne. Jej opis odpowiada opisowi przedstawionemu przez rząd (zob. pkt 30-32). Pierwsze dwa zeznania zawierały także krytyczne uwagi na temat roszczeń skarżącej, a w szczególności, że skarżąca nie opiekowała się dzieckiem i że jej skarga do Trybunału została wniesiona w złej wierze. W trzecim zeznaniu, Pani M. oświadczyła, że posiłki w SIZO były słabe: chleb czerstwy a mięso niebieskawe. Oznajmiła ona, że w celi nr 408 nie było gorącej wody. Wreszcie, Pani M. stwierdziła, że dwa razy była świadkiem tego, jak skarżąca prosiła o pomoc lekarską dla dziecka, gdy miało ból brzucha, ale prośby jej były ignorowane.

49. W dniu 28 grudnia 2012 r. Pani Sa, która była wcześniej osadzona w SIZO napisała poświadczony notarialnie oświadczenie dla adwokata skarżącej. Stwierdziła w nim, że dzieliła celę nr 408 ze skarżącą od nieokreślonego dnia w marcu do 19 kwietnia 2012 r. Pani Sa była w tym czasie w ciąży i opisała warunki pozbawienia wolności w następujący sposób. Cela znajdowała się prawie w piwnicy i osadzone praktycznie nie miały dostępu do światła dziennego. Okna były tak wysokie, że nie można było ich otworzyć bez pomocy strażnika. W celi osadzonych było siedem

osób, niektóre były nosicielką wirusa HIV, inne cierpiały na inne choroby. Toaleta była oddzielona od części mieszkalnej ścianą sięgającą do pasa i przeciekała, wskutek czego w celi roznosił się nieprzyjemny zapach. Pysznik także przeciekał a drzwi do kabiny prysznicowej były połamane. Cella była wilgotna, tak że tynk opadał z sufitu i ściany były zapleśniałe. W celach były myszy i wszy. Nie było w niej sprzętów kuchennych takich jak czajnik albo mikrofalówka, nie było w niej żadnych łóżek ani szafek przy łóżkach, jak twierdził Urząd Służby Więziennej w telewizji (zob. pkt 45 powyżej). Pani Sa. dodała, że w rzeczywistości żadna z aresztowanych nie była nigdy osadzona w celi pokazywanej przez organy władzy w telewizji. Nie było gorącej wody a ciśnienie w kranach z zimną wodą było tak niskie, że osadzone były zmuszone do przechowywania zapasów wody na własny użytek. Co więcej, dyrekcja SIZO nie zapewniła osadzonym żadnych naczyń. Spacer trwał zaledwie dwadzieścia minut dziennie i odbywał się w małej przestrzeni spacerowej otoczonej kratami. Ponadto, zdaniem Pani Sa. posiłki w SIZO nie były ani świeże, ani smaczne. Wreszcie, stwierdziła ona, że jak była w ciąży, była przykuwana kajdanami do łóżka na czas badań w szpitalu położniczym w Charkowie

50. W nieokreślonym dniu, Pani Ve., która także przebywała w celi nr 408 ze skarżącą (dokładny okres pobytu jest nieznany) napisała oświadczenie na temat warunków jej osadzenia w SIZO. Jej opis jest podobny do opisu Pani Sa. w odniesieniu do przeciekającej toalety, dużej wilgotności, braku gorącej wody i nieregularnego dostępu do zimnej wody jak również okoliczności codziennych spacerów i słabej jakości posiłków.

2. Opieka medyczna świadczona skarżącemu

51. W dniu 25 maja 2012 r. skarżący opuścili szpital położniczy. Stan zdrowia skarżącego został określony jako dobry.

52. Z pisma z dnia 12 grudnia 2012 wysłanego do adwokata skarżącej przez lekarza prowadzącego skarżącego wynika, że 25 maja 2012 r. skarżący został przeniesiony do Szpitala Dziecięcego nr 19 („szpital dziecięcy”). Pozostałe dokumenty w aktach sprawy wskazują, że w dniu 25 maja 2012 r. skarżący zostali przeniesieni do SIZO w Charkowie.

53. Z zeznań skarżącej oraz informacji zawartych w piśmie ordynatora szpitala dziecięcego skierowanym do adwokata skarżącej w dniu 6 września 2012 r. wynika, że pediatra z tego szpitala zbadał skarżącego w dniu 28 maja 2012 r. Dziecko było w dobrym stanie zdrowia, ale miało stulejkę (schorzenie penisa, niepozwalające na pełne ściągnięcie napletka).

54. Jednakże, z dokumentacji medycznej dotyczącej skarżącego prowadzonych przez SIZO wynika, że pediatra w szpitalu dziecięcym zbadał chłopca po raz pierwszy w dniu 31 maja 2012 r. Stwierdzono, że znajduje się on w okresie dostosowawczym zaś skarżąca dostała wskazówki odnośnie opieki.

55. Z dokumentacji medycznej skarżącego wynika, że w dniu 12 czerwca 2012 r. ponownie został on przebadany przez pediatrę, który zdiagnozował kolkę jelitową i przepisał Espumisan, masaże, karmienie na żądanie i spacer. Doktor podejrzewał także, że dziecko miało otwarty otwór owalny serca (PFO; otwór owalny, który umożliwia krążenie krwi podczas życia płodowego i zazwyczaj zamyka się przy porodzie).

56. Kolejne badanie lekarskie skarżącego miało miejsce w dniu 20 lipca 2012 r. Z dokumentacji wynika, że pediatra udzielił porady skarżącej w zakresie karmienia i opieki.

57. Skarżąca zaprzecza, jakoby inne wizyty miały miejsce po tej z 28 maja 2012 r. Skarżąca twierdzi, że jej dziecko nie było badane przez pediatrę do 10 września 2012 r. Uważa ona, że dane dotyczące wcześniejszych badań jej syna zawarte w aktach sprawy zostały sfałszowane. Jej zdaniem, pierwsza strona książeczki badań dotyczyła badania z 10 września 2012 r., podczas gdy wcześniejsze badania zostały zapisane na oddzielnych kartkach, które zostały następnie doklejone. Akta sprawy przedłożone Trybunałowi zawierają oddzielne kopie każdej strony akt, co sprawia, że nie można sprawdzić wiarygodności twierdzenia skarżącej.

58. W dniu 28 sierpnia 2012 r. adwokat skarżącej zwrócił się do dyrektora SIZO w Charkowie o przedstawienie mu szczegółów dotyczących dat badań skarżącego przez pediatrę i odpowiedź na pytanie, czy warunki pozbawienia wolności były odpowiednie dla tak małego dziecka. Adwokat zwrócił się także o dostarczenie mu istotnych dokumentów.

59. W dniu 4 września 2012 r. dyrektor SIZO odpowiedział, że przedstawienie kompletnej informacji na temat stanu zdrowia skarżącego będzie możliwe po całościowym badaniu lekarskim w szpitalu dziecięcym, które miało się właśnie odbyć.

60. W dniu 31 sierpnia 2012 r. skarżąca zwróciła się do sędziego prowadzącego jej sprawę o nakazanie przeprowadzenia badania jej syna „bowiem dyrekcja SIZO ignorowała jej wnioski w tym zakresie”. Wnioski skarżącej były oddalane.

61. W dniu 6 września 2012 r. ordynator szpitala dziecięcego skierował pismo do adwokata skarżącej w odpowiedzi na jego pytanie z dnia 5 września 2012 r. Oznajmił on, że w związku z brakiem pediatrów w SIZO w Charkowie, pediatra z tego szpitala sprawuje opiekę nad noworodkami. Dodał on także, że skarżący został zbadany przez pediatrę w szpitalu w dniu 28 maja 2012 r. (zob. także pkt 53 powyżej). W zakresie pytania adwokata o stan zdrowia dziecka w tamtym czasie, ordynator stwierdził, że nie może przekazać mu informacji na ten temat, gdyż skarżąca nie wniosła o pomoc lekarza do tego czasu.

62. W dniu 10 września 2012 r. dermatolog, kardiolog, specjaliści leczenia chorób ucha, nosa i gardła, neurolog i pediatra zbadali skarżącego. Zdiagnozowano u niego alergiczne zapalenie skóry, kardiomiopatię

dysplastyczną i stulejkę. Natomiast diagnoza otwartego otworu owalnego serca została zakwestionowana. Lekarze podsumowali, że skarżący nie wymagał leczenia i zalecili matce stosowanie diety dla alergików.

63. Zdaniem skarżącej badanie zostało przeprowadzone w ramach postępowania o opiekę nad synem wszczętego przez ojczyma skarżącego. Skarżąca dodała, że krok ten został pojęty za jej zgodą, tak żeby skarżący mógł opuścić SIZO z uwagi na brak dostępu do odpowiedniej opieki.

64. W dniu 14 września 2012 r. SIZO wysłało kopię dokumentacji medycznej skarżącego do adwokata skarżących, który wniósł o to w dniu 28 sierpnia 2012 r. (zob. pkt 58 powyżej).

65. W dniu 18 października 2012 r. ordynator szpitala dziecięcego napisał do adwokata skarżącej w odpowiedzi na jego zapytanie z dnia 10 października 2012 r., w którym stwierdził, że szpital ten w razie potrzeby zapewnia nadzór nad dziećmi z SIZO w Charkowie, po otrzymaniu wniosku w tym względzie od dyrekcji SIZO. Ordynator zauważył także, że skarżący wymagał dodatkowego badania w rejonowym centrum kardiologicznym i że szpital dziecięcy wniósł do dyrekcji SIZO o współpracę w tym względzie.

66. W dniu 19 października 2012 r. pediatra i kardiolog ponownie zbadali skarżącego i zdiagnozowali u niego otwarty otwór owalny serca (wada serca, sprawdź pkt 55 powyżej po więcej informacji) i zostały zalecone dalsze badania.

67. W tym samym dniu skarżący został poddany badaniu echokardiograficznemu serca, w następstwie którego uznano, że skarżący jest zdrowy.

68. W dniu 14 listopada 2012 r. skarżąca nie pozwoliła synowi na wizytę u podiatry, która została zaproponowana.

69. Następnego dnia skarżąca została zwolniona z aresztu (zob. także pkt 75 poniżej).

70. W dniu 30 listopada 2012 r. adwokat skarżącej zwrócił się z pytaniem do szpitala dziecięcego, czy posiada dokumentację medyczną skarżącego i czy skarżący został zaszczepiony podczas pobytu ze skarżącą w SIZO.

71. W dniu 4 grudnia 2012 r. ordynator szpitala odpowiedział, że szpital dziecięcy świadczy opiekę medyczną dzieciom mieszkających na stałe w dzielnicach przydzielonych do szpitala, Natomiast w kwestii opieki nad dziećmi zamieszkującymi tam tymczasowo, wymagany jest wniosek jednego z rodziców. Skarżąca nigdy nie złożyła takiego wniosku. A zatem szpital nie prowadził dokumentacji medycznej dotyczącej skarżącego. Jednocześnie, lekarze szpitala badali skarżącego na wniosek dyrekcji SIZO. Co się tyczy szczepień skarżącego, zwrócono uwagę na fakt, że na badania skarżący był zawsze przynoszony bez matki, a bez jej zgody nie można było wykonać szczepień,

D. Umieszczenie skarżącej w metalowej klatce na czas rozpraw sądowych

72. W dniach 12 kwietnia, 17 maja, 15 czerwca, 2 i 31 sierpnia i 15 listopada 2012 r. skarżąca była obecna na rozprawach, podczas których była przetrzymywana w metalowej klatce. Jej wnioski w przedmiocie nieumieszczenia jej w klatce były oddalone.

73. W dniu 14 marca 2013 r. sędzia Sądu Dzierżyńskiego prowadzący sprawę skarżącej odpowiedział na pismo pełnomocnika rządu, w którym potwierdził, że skarżąca była przetrzymywana w metalowej klatce podczas rozpraw na sali sądowej. Sędzia podkreślił, że prawo wymaga umieszczenia przestępców w metalowej klatce i nie zostały przewidziane odstępstwa od tej zasady. Co więcej, sędzia stwierdził, że zgoda, aby skarżąca przebywała w sali sądowej poza klatką byłaby jednoznaczna z tymczasowym zwolnieniem skarżącej, co byłoby w sprzeczności z zastosowanym środkiem zapobiegawczym polegającym na jej tymczasowym aresztowaniu.

74. W dniu 15 marca 2013 r. Minister Spraw Wewnętrznych także potwierdził pełnomocnikowi rządu, że skarżąca była przetrzymywana w metalowej klatce na sali sądowej podczas rozpraw. Minister doprecyzował, że skarżący w tym czasie przebywał poza klatką z asystentem medycznym z SIZO i był przekazywany był skarżącej na czas karmienia.

E. Skargi skarżącej po zwolnieniu z aresztu i wszczęte postępowanie

75. W dniu 15 listopada 2012 r. skarżąca została zwolniona z aresztu, pod warunkiem, że nie będzie podejmować próby ucieczki.

76. W dniu 25 grudnia 2012 r. skarżąca wniosła skargę do Prokuratury Rejonowej w Charkowie, że była przez cały czas przykuta do łóżka w szpitalu położniczym, także podczas porodu. Skarżąca poskarżyła się także na warunki jej osadzenia i wyżywienie w SIZO, które jej zdaniem nie były odpowiednie. Wreszcie, skarżąca stwierdziła, że składając oświadczenie w dniu 12 listopada 2012 r., w którym wyraziła swoje zadowolenie z warunków panujących w areszcie była poddana presji psychologicznej (zob. pkt 17 i 41 powyżej).

77. W dniu 27 grudnia 2012 r. Urząd Służby Więziennej zakończył wewnętrzne dochodzenie podjęte w następstwie informacji w mediach, które pojawiły się w sprawie skarżącej (zob. pkt 45 powyżej). Zarzuty skarżącej zostały oddalone jako bezzasadne.

78. W dniu 2 stycznia 2013 r. skarżąca wniosła skargę do Prokuratury Okręgowej Zhovtnevy w Charkowie („Prokuratura Zhovtnevy”), że: nie uzyskała należytej opieki medycznej podczas ciąży i porodu; jej nadgarstki i stopy były przykute do krzesła ginekologicznego podczas każdego badania w szpitalu położniczym, także podczas porodu; warunki pozbawienia wolności w SIZO w Charkowie były złe; oraz że ani ona, ani jej dziecko nie

otrzymali odpowiedniej pomocy lekarskiej. Tego samego dnia jej skarga została zarejestrowana w Rejestrze Zbiorczym Postępowań Przygotowawczych i zostało wszczęte dochodzenie.

79. W dniu 18 stycznia 2013 r. Prokuratura Zhovtnevyi nakazała przeprowadzenie badań kryminologicznych celem ustalenia, czy: i) skarżąca miała obrażenia, a jeżeli tak to jak do nich doszło; ii) były dowody z zakładu medycyny sądowej, że nogi lub ręce skarżącej był zakute w kajdany w okresie pomiędzy dniem 26 stycznia a 15 listopada 2012 r.; iii) istnieją dowody z zakresu medycyny sądowej, że skarżącym nie dostarczono odpowiedniej i wystarczającej opieki medycznej w SIZO w Charkowie; iv) istnieją dowody z zakresu medycyny sądowej na to, że skarżącym nie udzielono odpowiedniej i wystarczającej opieki medycznej w szpitalu położniczym; i v) w przypadku gdyby skarżący nie otrzymali odpowiedniej i wystarczającej opieki medycznej, czy miało to negatywny wpływ na ich zdrowie.

80. Wyżej wymienione badania trwały od 18 stycznia do 26 marca 2013 r. Zawarte w protokole odpowiedzi na wszystkie pięć pytań były przeczące.

81. W dniu 1 kwietnia 2013 r. Prokuratura Zhovtnevyi umorzyła postępowanie z uwagi na brak znamion przestępstwa.

82. Dalej w kwietniu 2013 r. w reakcji na pytania pełnomocnika rządu, Urząd Służby Więziennej przeprowadził wewnętrzne postępowanie w sprawie legalności pozbawienia wolności skarżącego w SIZO. W dniu 22 kwietnia 2013 r. postępowanie zakończono z konkluzją, że nie było naruszenia prawa. W sprawozdaniu zapisano, że pomimo iż w sierpniu 2012 r. skarżąca wyraziła zamiar przeniesienia opieki nad dzieckiem na swoją matkę, zmieniła potem zdanie z uwagi na karmienie piersią.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE I PRAKTYKA

83. Zgodnie z art. 9 Ustawy o tymczasowym aresztowaniu z 1993 r. kobiety aresztowane mają prawo przebywać w areszcie z dziećmi do lat trzech. Przepis ten przewiduje ponadto, że wszyscy aresztowani mają prawo do jednej godziny spaceru dziennie, podczas gdy dla kobiet w ciąży i kobiet z dziećmi czas ten może zostać przedłużony do dwóch godzin.

84. Zasady dotyczące tymczasowego aresztowania przyjęte w 2000 r. powielają wyżej wymieniony przepis (Zasady 2.1.5 i 4.1.3). Zgodnie z Zasadą 8.1.2 kobiety aresztowane w zawansowanej ciąży (ponad 5 miesięcy) i kobiety z dziećmi powinny przebywać w celach o przestrzeni ponad 4,5 metra kwadratowego. Łóżka dla tej kategorii osadzonych powinny być jednopoziomowe. Łóżeczka dla dziecka powinny znajdować się w celi. Załączniki do Zasad wymagają, aby miejsca wyznaczone na spacer dla kobiet w ciąży i kobiet z dziećmi powinny mieć trawniki, kwiaty i piaskownice.

85. Protokół Medyczny dotyczący opieki medycznej świadczonej dzieciom do lat trzech, przyjęty Zarządzeniem Ministra Zdrowia Publicznego nr 149 przewiduje spójne standardy w tym obszarze. Rozdział 2.1. stanowi, że dzieci przed ukończeniem trzeciego roku życia powinny podlegać badaniom lekarskim. W szczególności badania powinny obejmować ogólny stan zdrowia, ocenę rozwoju fizycznego i ruchowego, ocenę odżywiania dziecka, czasową diagnozę ewentualnych chorób lub patologii; szczepionki; konsultacje rodziców w zakresie opieki, odżywiania, rozwoju i zapobiegania wypadkom oraz określenie strategii w zakresie dalszej opieki, w tym opieki medycznej.

86. Protokół Medyczny ustanowił także następujący kalendarz obowiązkowych badań lekarskich (w zakresie istotnym dla niniejszej sprawy): raz w tygodniu podczas pierwszego miesiąca życia i raz w miesiącu do osiągnięcia przez dziecko jednego roku (Rozdział 2.2.9).

87. Zgodnie z art. 27 Ustawy dotyczącej dobrobytu sanitarnego i epidemiologicznego obywateli z 1994 r. (nazwa obowiązująca w czasie materialnym), szczepionki przeciwko gruźlicy, polio, dyfterii, kokluszowi, tężcowi i odrze są obowiązkowe na Ukrainie.

88. Kalendarz szczepionek zatwierdzony zarządzeniem Ministra Zdrowia Publicznego (nazwa obowiązująca w czasie materialnym) zawiera listę szczepionek i wiek, w którym należy szczepić dziecko. Noworodek powinien otrzymać dwanaście szczepionek do szóstego miesiąca życia (w tym dawki przypominające).

III. ISTOTNE DOKUMENTY MIĘDZYNARODOWE

A. Dokumenty Narodów Zjednoczonych

89. Istotne przepisy Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet (1979) mają następujące brzmienie:

Artykuł 12

„[...] Państwa Strony zapewnią kobietom w czasie ciąży i porodu oraz po porodzie odpowiednie usługi w razie potrzeby, jak również odpowiednie odżywianie w czasie ciąży i karmienia.”

90. Konwencja o prawach Dziecka (1989) stanowi w istotnych jej częściach:

Preambuła

„[...] Mając na uwadze, że potrzeba otoczenia dziecka szczególną troską została wyrażona w Genewskiej Deklaracji Praw Dziecka z 1924 r. oraz Deklaracji Praw Dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne 20 listopada 1959 r. i uznanej w Ogólnej Deklaracji Praw Człowieka, w Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych (w szczególności w artykułach 23 i 24), w

WYROK W SPRAWIE KORNEYKOVA I KORNEYKOV przeciwko UKRAINIE

Międzynarodowym Pakcie Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych (w szczególności w artykule 10), jak również w statutach i stosownych dokumentach wyspecjalizowanych agencji i międzynarodowych organizacji zajmujących się zapewnieniem dobrobytu dzieciom,

Mając na uwadze, że - jak wskazano w Deklaracji Praw Dziecka - "dziecko, z uwagi na swoją niedojrzałość fizyczną oraz umysłową, wymaga szczególnej opieki i troski, w tym właściwej ochrony prawnej, zarówno przed, jak i po urodzeniu",

[...]"

Artykuł 3

„1. We wszystkich działaniach dotyczących dzieci, podejmowanych przez publiczne lub prywatne instytucje opieki społecznej, sądy, władze administracyjne lub ciała ustawodawcze, sprawą nadrzędną będzie najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka.

2. Państwa-Strony działają na rzecz zapewnienia dziecku ochrony i opieki w takim stopniu, w jakim jest to niezbędne dla jego dobra, biorąc pod uwagę prawa i obowiązki jego rodziców, opiekunów prawnych lub innych osób prawnie za nie odpowiedzialnych, i w tym celu będą podejmowały wszelkie właściwe kroki ustawodawcze oraz administracyjne [...]"

91. Istotne przepisy Reguł dotyczących traktowania więźniarek i środków nieizolacyjnych stosowanych wobec kobiet, które popełniły przestępstwo (2011) stanowią:

„Zgromadzenie Ogólne,

[...]

Uwzględniając dalej na uwadze swoją rezolucję 58/183 z dnia 22 grudnia 2003 r., w której rządy, właściwe międzynarodowe i regionalne instytucje, krajowe instytucje praw człowieka, organizacje pozarządowe zostały wezwane do poświęcenia większej uwagi sprawom kobiet więźniarek w celu zidentyfikowania kluczowych dla nich problemów i sposobów ich rozwiązania [...]"

Reguła 33

„[...]

3. W przypadku gdy dzieci mogą przebywać z matkami w więzieniu, należy zwiększyć świadomość na temat rozwoju dziecka oraz przeszkolić personel więzienny co do podstawowych zagadnień z zakresu opieki zdrowotnej dzieci, tak aby pracownicy więzienia byli w stanie odpowiednio reagować w razie potrzeby i sytuacji kryzysowych.

[...]"

Reguła 48

„1. Przebywającym w więzieniu kobietom w ciąży i karmiącym przysługują konsultacje w zakresie ich zdrowia i odżywiania w oparciu o program, który powinien być sporządzony i monitorowany przez lekarza. Odpowiednie i systematyczne odżywianie, zdrowe otoczenie i regularne ćwiczenia powinny być dostępne bezpłatnie dla kobiet, noworodków, dzieci i kobiet karmiących piersią.

2. Kobiety przebywające w więzieniu nie powinny być zniechęcane do karmienia piersią, chyba że istnieją ku temu konkretne przesłanki zdrowotne. Women prisoners shall not be discouraged from breastfeeding their children, unless there are specific health reasons to do so.

3. Medyczne i żywieniowe potrzeby kobiet przebywających w więzieniu, które niedawno urodziły dziecko, a których dzieci nie przebywają z nimi w więzieniu powinny być objęte szczególnym programem.”

Reguła 49

„Zgoda na przebywanie dzieci w więzieniu razem z matkami powinna brać pod uwagę dobro dziecka. Dzieci przebywające w więzieniu z matkami nie powinni być nigdy traktowani jak więźniowie.”

Reguła 50

„Kobiety przebywające w więzieniu z dziećmi powinny mieć możliwość spędzania możliwie jak najwięcej czasu z dziećmi.”

Reguła 51

„1. Dzieciom przebywającym z matkami w więzieniu należy zapewnić stały dostęp do służby zdrowia, a ich rozwój powinien być monitorowany przez specjalistów we współpracy z lokalną służbą zdrowia.

2. Środowisko, w którym wychowywane są dzieci w więzieniu powinno być jak najbardziej zbliżone do środowiska, w którym funkcjonują dzieci na wolności.”

92. Zgodnie z zaleceniami Światowej Organizacji Zdrowia („WHO”) przyjętymi w następstwie Wspólnej międzyregionalnej konferencji w sprawie odpowiedniej technologii narodzin (Fortaleza, Brazylia, 22-26 kwiecień 1985), zdrowy noworodek powinien być przy mamie, jeżeli stan zdrowia obydwójga na to pozwala. Zalecenia WHO w sprawie opieki poporodowej matki i noworodka z 2013 r. także przewidują, że matka i noworodek nie powinni być oddzielani i powinni przebywać w tym samym pomieszczeniu 24 godziny dziennie.

B. Dokumenty Rady Europy

93. Standardy opracowane przez Europejski Komitet do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) (dokument nr CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2015, s. 45) w ważnych fragmentach stanowią:

Opieka zdrowotna w zakładach karnych

Wyciąg z 3 Ogólnego Raportu [CPT/Inf (93) 12]

„64. Należy wyróżnić kategorię szczególnie wrażliwych osadzonych. Służba zdrowia w zakładzie karnym powinna zwrócić szczególną uwagę na ich potrzeby.

i) matka i dziecko

WYROK W SPRAWIE KORNEYKOVA I KORNEYKOV przeciwko UKRAINIE

65. Powszechnie przyjmuje się, że dzieci nie powinny rodzić się w zakładzie karnym, a z doświadczenia Komitetu wynika, że zasada ta jest respektowana.

66. Matka i dziecko powinny mieć możliwość pozostawania razem przynajmniej przez jakiś czas. Jeśli matka i dziecko przebywają razem w zakładzie karnym, powinno się im zapewnić warunki odpowiadające warunkom żłobka, a także wsparcie personelu wyszkolonego w opiece niemowląt i pielęgniarstwie.

VI. Pozbawienie wolności kobiet

Wyciąg z Raportu Ogólnego nr 10 [CPT/Inf (2000) 13]

Opieka przed- i poporodowa

„26. Należy dołożyć starań, aby spełnić specyficzne potrzeby dietetyczne kobiet w ciąży, którym powinno się zapewnić dietę wysokoproteinową, bogatą w świeże owoce i warzywa.

27. Oczywiście jest, że dzieci nie powinny rodzić się w zakładzie karnym, a zwyczajową praktyką w Państwach Członkowskich Rady Europy jest przewożenie ciężarnych kobiet – we właściwym momencie – do szpitala.

W każdym razie, od czasu do czasu Komitet spotyka się z przykładami krępowania lub innego ograniczania ruchów kobiet ciężarnych poprzez przymocowanie do łóżka lub innych mebli w czasie badania ginekologicznego i/lub porodu. Tego rodzaju podejście jest całkowicie nie do zaakceptowania i rzecz jasna może być zakwalifikowane jako nieludzkie i poniżające traktowanie. Można i powinno się poszukiwać innych środków bezpieczeństwa.

28. Wiele kobiet w zakładzie karnym jest głównymi opiekunami swoich dzieci lub innych osób, których dobro może doznać znacznego uszczerbku z racji pozbawienia wolności ich opiekunek.

Jedną ze szczególnie problematycznych kwestii w tym zakresie jest to, czy i na jak długo powinno się umożliwić noworodkom i niemowlętom przebywanie w zakładzie karnym razem z ich matkami. Nie jest łatwo odpowiedzieć na to pytanie, zważywszy że – z jednej strony – zakłady karne z pewnością nie zapewniają właściwego otoczenia noworodkom i niemowlętom, natomiast – z drugiej strony – przymusowe oddzielanie matek od niemowląt jest wysoce niepożądane.

29. Zdaniem Komitetu, nadrzędną zasadą we wszystkich przypadkach musi być dobro dziecka. Oznacza to w szczególności, że wszelka opieka przed- i poporodowa w zakładzie karnym powinna być równoważna z opieką zapewnianą na zewnątrz zakładu karnego. Jeśli noworodki i niemowlęta przebywają w zakładzie karnym, ich pobyt powinien być nadzorowany przez specjalistów zajmujących się pracą socjalną i rozwojem dziecka. Celem jest stworzenie otoczenia skupionego na dziecku, bez widocznych oznak uwięzienia, takich jak widoku mundurów czy dźwięku brzęczących kluczy.

Należy także zadbać o to, aby u dziecka przebywającego w zakładzie karnym rozwijały się normalnie zdolności ruchowe i poznawcze. W szczególności, dzieci powinny mieć odpowiednie miejsca do zabaw i ćwiczeń na terenie zakładu karnego oraz – jeśli to możliwe – możliwość opuszczania ośrodka i doświadczania zwykłego życia poza jego murami.

Kształtowanie umysłu dziecka przez członków rodziny poza terenem zakładu karnego może pomóc w zapewnieniu, aby ciężar wychowania dziecka był rozłożony (np. spoczywał także na ojcu dziecka). Jeśli nie jest to możliwe, należy rozważyć

zapewnienie dostępu do żłobka lub podobnej instytucji. Tego typu ułatwienia mogą pomóc kobietom pozbawionym wolności w podejmowaniu pracy i innych czynności na terenie zakładu karnego w większym stopniu, niż byłoby to możliwe bez tych ułatwień.”

94. Raport z wizyty CPT na Ukrainie w dniach od 29 listopada do 6 grudnia 2011 r. (CPT/Inf (2012) 30) skierowany do rządu Ukrainy stanowi:

„43. Delegacja odniosła raczej dobre wrażenie co do warunków materialnych panujących w oddziałach dla małoletnich i [SIZO] w [...] Charkowie.

Jednakże warunki pozbawienia wolności panujące w innych oddziałach SIZO były dość przerażające. Wiele cel było w słabym stanie, z ograniczonym dostępem do światła naturalnego. Ponadto, CPT jest zaniepokojony przeludnieniem zaobserwowanym na kilku oddziałach [zakładu karnego]. W czasie wizyty, [...] SIZO w Charkowie [liczyło] 3,415 więźniów (pojemność; 2,808 miejsc).”

PRAWO

I. ZAKRES SPRAWY

95. W odpowiedzi z dnia 10 lutego 2013 r. na uwagi rządu skarżąca poskarżyła się po raz pierwszy na warunki panujące w celi nr 409, w której była osadzona od dnia 27 stycznia do 2 marca 2012 r. Konkretnie skarżąca twierdziła, że jak była w ciąży musiała spać na wyższym piętrze łóżka piętrowego.

96. Trybunał uznaje, że zarzut ten nie stanowi kontynuacji pierwotnej skargi wniesionej przez skarżącą na warunki osadzenia jej i dziecka w okresie od 14 marca do 8 listopada 2012 r. w celi nr 408. W związku z tym, Trybunał nie uważa za uzasadnione, żeby rozpatrywać ten nowy element w ramach niniejszej skargi (zobacz na przykład *Irakli Mindadze przeciwko Gruzji*, skarga nr 17012/09, § 25, wyrok z dnia 11 grudnia 2012 r., z dalszymi odniesieniami).

II. ZARZUCANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 3 KONWENCJI W ZWIĄZKU Z RZEKOMYM ZAKUCIEM SKARŻĄCEJ W KAJDANY W SZPITALU POŁOŻNICZYM

97. Skarżąca zarzuciła, że w szpitalu położniczym została przykuta kajdanami do łóżka, co jest sprzeczne z art. 3 Konwencji. Przepis ten ma następującą treść:

„Nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu.”

A. Dopuszczalność

98. Trybunał stwierdza, że przedmiotowa skarga nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona w rozumieniu Artykułu 35 ust. 3 pkt a) Konwencji. Trybunał stwierdza ponadto, że nie jest ona niedopuszczalna z jakichkolwiek innych względów. A zatem musi zostać uznana za dopuszczalną.

B. Meritum skargi

1. Argumenty stron

99. Skarżąca podtrzymuje swoją skargę w oparciu o wersję wydarzeń streszczoną w pkt 14 powyżej. W swojej skardze skarżąca akcentuje w szczególności, że jej skucie kajdanami było wyjątkowo nieuzasadnione, bolesne i upokarzające z uwagi na jej stan fizyczny i psychiczny.

100. Rząd stwierdził, że skarżąca nie przedstawiła żadnych dowodów na uzasadnienie swojej skargi. Twierdzenia byłej pielęgniarki, Pani P., na które skarżąca się powołała rząd uznał za nieistotne, gdyż dotyczyły zdarzeń, które miały mieć miejsce około siedem lat wcześniej w innym regionie (zob. pkt 24 powyżej).

101. Ponadto, rząd stwierdził, że twierdzenia skarżącej zostały obalone zeznaniami strażników i innych, licznych członków personelu szpitala.

102. Rząd zwrócił także uwagę na fakt, że skarżąca nie była w stanie dokładnie opisać, jak wyglądało zakucie jej w kajdany a zeznania skarżącej na ten temat były niespójne.

103. Wreszcie rząd twierdzi, że skarga skarżącej w tym zakresie została wniesiona do organów krajowych zdecydowanie za późno.

104. W odpowiedzi na uwagi rządu, skarżąca oznajmiła, że uwzględniając jej stan w tamtym czasie, nie można było od niej wymagać, aby pamiętała wszystkie szczegóły dotyczące okoliczności jej zakucia w kajdany w szpitalu.

105. Skarżąca zakwestionowała także interpretację zeznań pracowników szpitala dokonaną przez rząd. Jej zdaniem potwierdzały one raczej zasadność wniesionego przez nią zarzutu.

2. Ocena Trybunału

106. Na wstępie Trybunał zauważa, że story nie zgadzają się co do tego, czy sporny środek został w ogóle zastosowany względem skarżącej, czy nie.

107. Jedyne dostępne dowody znajdujące się w aktach sprawy, do którego odnoszą się obydwie strony to zeznania pracowników szpitala położniczego i strażników.

108. Trybunał zgadza się z rządem, co do tego, że zeznania dawnej pielęgniarki Pani P. nie są istotne w sprawie.

109. Trybunał nie podziela jednak opinii rządu, że zeznania innych świadków obalają zarzut skarżącej. W tym względzie Trybunał zauważa, że żadna z sześciu pracowniczek szpitala przesłuchana przez organy państwowe w sprawie tego zarzutu nie powiedziała, że skarżąca nie była przykuta kajdanami w szpitalu; przeciwnie, większość z nich widziała skarżącą przykutą do krzesła ginekologicznego lub łóżka (zob. pkt 20-22 powyżej). Wprawdzie, z zeznań niektórych ww. świadków wynika, że skarżąca nie była przykuta kajdanami podczas porodu; jednakże skarżąca nie zaprzeczyła temu w swoich zeznaniach przed Trybunałem (zob. pkt 14 powyżej). Wreszcie, Trybunał odnotowuje fakt, że zastosowanie jakichkolwiek środków przymusu stanowi bezpośrednią odpowiedzialność strażników. A zatem Trybunał nie zamierza traktować dosłownie ich zeznań, w których zaprzeczają, jakoby zakuli w kajdanki ręce skarżącej (zob. pkt 23 powyżej).

110. Podsumowując, z dowodów dostępnych Trybunałowi wynika, że zostało w sposób wystarczający ustalone, iż w trakcie pobytu skarżącej w szpitalu położniczym od dnia 22 do 25 maja 2012 r. skarżąca była przez cały czas zakuta w kajdany.

111. Trybunał zauważa, że zakuwanie rąk w kajdany co do zasady nie wchodzi w zakres art. 3 Konwencji, jeżeli środek ten jest zastosowany w ramach zgodnego z prawem pozbawienia wolności i nie pociąga za sobą użycia siły lub wystawienia na widok publiczny przekraczającego to co może być racjonalnie uznane za konieczne. W tym względzie, należy na przykład rozważyć ryzyko ucieczki lub spowodowania obrażeń lub szkody (zob. *Raninen przeciwko Finlandii*, wyrok z dnia 16 grudnia 1997 r., § 56, *Zbiór wyroków i decyzji 1997-VIII*, *Henaf przeciwko Francji*, skarga nr 65436/01, §§ 50-53, ECHR 2003 XI). Jednakże Trybunał wielokrotnie stwierdzał, że zakuwanie w kajdany ręce lub nogi osoby chorej lub osłabionej z innych względów nie jest proporcjonalne do wymogów bezpieczeństwa i pociąga za sobą bezzasadne upokorzenie, nawet jeśli nie jest zamierzone (zob. na przykład *Okhrimenko przeciwko Ukrainie*, skarga nr 53896/07, § 98, wyrok z dnia 15 października 2009 r., i *Salakhov i Islyamova przeciwko Ukrainie*, skarga nr 28005/08, §§ 155 i 156, wyrok z dnia 14 Marca 2013 r.).

112. W niniejszej sprawie skarżąca była zakuta kajdanami do krzesła ginekologicznego w szpitalnej izbie przyjęć, gdzie została przewieziona w dniu narodzin dziecka (zob. pkt 20 powyżej). Ze względu na stan skarżącej, trudno jest sobie wyobrazić, że istniało ryzyko ucieczki lub agresywnego zachowania wobec personelu szpitala lub policji. W istocie, nie zostało podniesione, aby skarżąca zachowywała się agresywnie wobec pracowników szpitala lub policji, próbowała uciekać lub zagrażała swojemu bezpieczeństwu.

113. Trybunał zauważa, że nieuzasadnione zakuwanie skarżącej w kajdany trwało dalej po porodzie, gdy była szczególnie uwrażliwiona.

114. Trybunał uznaje za ważny także fakt, że skarżące cały czas pilnowały trzy strażniczki. Środek ten zdaje się być wystarczająco surowy, aby zaradzić wszelkim potencjalnym zagrożeniom.

115. W związku z tym, w okolicznościach niniejszej sprawy, gdzie sporny środek przymusu stosowany był wobec kobiet cierpiącej bóle porodowe i poporodowe, Trybunał uważa, że stanowiło to nieludzkie i poniżające traktowanie.

116. W tym względzie, został zatem naruszony art. 3 Konwencji.

III. ZARZUCANE NARUSZENIE ART. 3 W ZWIĄZKU Z WARUNKAMI OSADZENIA SKARŻĄCYCH

117. Skarżący podnieśli także inny zarzut naruszenia art. 3 w związku z przetrzymywaniem ich w złych warunkach panujących w SIZO w Charkowie (zob. także pkt 25. 95 i 96 powyżej) i niezapewnieniem należytej opieki medycznej skarżącemu.

A. Dopuszczalność

118. Trybunał stwierdza, że przedmiotowa skarga nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona w rozumieniu Artykułu 35 ust. 3 pkt a) Konwencji. Trybunał stwierdza ponadto, że nie jest ona niedopuszczalna z jakichkolwiek innych względów. A zatem musi zostać uznana za dopuszczalną.

B. Meritum skargi

1. *Argumenty stron*

(a) **Materialne warunki pozbawienia wolności**

119. Strony podtrzymały swoje relacje w odniesieniu do materialnych warunków pozbawienia wolności w SIZO (zob. pkt 26-37 powyżej).

120. Rząd odwołał się do niektórych zeznań kobiet osadzonych w tej samej celi ze skarżącą, które były usatysfakcjonowane panującymi w niej warunkami (zob. pkt 46 i streszczenie dwóch fragmentów zeznań złożonych przez Panią M. w pkt 48 powyżej).

121. Skarżąca stwierdziła, że wymienione kobiety były w pełni zależne od dyrekcji SIZO, w związku z czym ich zeznania nie były wiarygodne. Skarżąca zwróciła uwagę, że Pani M. zmieniła swoje zeznania dotyczące warunków w SIZO po tym jak została przeniesiona do więzienia (zob. pkt 48 powyżej). Skarżąca z kolei odniosła się do zeznań kilku współosadzonych, które krytkowały warunki, w których odbywały karę pozbawienia wolności (zob. pkt 49 i 50 powyżej).

122. Skarżąca stwierdziła ponadto, że cela nr 408 nie była wyposażona z uwzględnieniem potrzeb kobiet w ciąży i kobiet z dziećmi. Skarżąca przypuszcza, że dyrekcja SIZO przygotowała celę pod tym kątem przed inspekcją. Skarżąca sugeruje, że konkretnie lodówka, inne sprzęty i meble zostały umieszczone w celi tylko na inspekcję. Na poparcie swojego przypuszczenia, skarżąca podnosi w szczególności, że inspekcja z 1 lutego 2012 r. nie ustaliła, jakoby w SIZO w tym czasie przebywała kobieta w ciąży, podczas gdy jej pobyt w SIZO stanowi dowód przeciwny (zob. pkt 38 powyżej). Skarżąca zauważyła ponadto, że w celi ze zdjęcia przedstawionego przez rząd nie było bałaganu ani żadnego innego dowodu na przebywanie tam matek z dziećmi (zob. pkt 36 powyżej).

123. Co się tyczy zdjęcia skarżącej zrobionego w miejscu specjalnie przeznaczonym na spacer (zob. pkt 37 powyżej), utrzymuje ona, że pozwolono jej na spacer „tylko kilka razy”.

124. Skarżąca nie zakwestionowała twierdzenia rządu dotyczącego liczby paczek żywnościowych, które otrzymała od matki; jednakże w jej mniemaniu, stanowi to raczej dowód na to, że dyrekcja SIZO nie zapewniła jej odpowiedniego wyżywienia.

125. Wreszcie, skarżąca odniosła się do raportu CPT przygotowanego w następstwie wizyty delegacji Komitetu w SIZO w Charkowie od dnia 29 listopada do 6 grudnia 2011 r. (zob. pkt 84 powyżej), który jej zdaniem potwierdza przedstawioną przez nią wersję na temat złych warunków pozbawienia wolności panujących w SIZO.

(b) Opieka medyczna świadczona skarżącemu

126. Skarżąca utrzymuje, że jej nowonarodzonemu synowi, skarżącemu w sprawie nie został zapewniony systematyczny i właściwy nadzór i opieka medyczna. Konkretnie, skarżąca twierdzi, że w okresie od 28 maja do 10 września 2012 r. jej syn nie został zbadany przez pediatrę. Skarżąca utrzymuje, że z uwagi na brak pediatry na oddziale medycznym w SIZO, skarżąca była w pełni zależna od dyrekcji SIZO, która ignorowała jej wnioski o zbadanie lub leczenie syna, zwłaszcza gdy miał ból brzucha. Skarżąca skarżyła się, że problemy zdrowotne jej dziecka, stulejka i otwarty otwór owalny serca (zob. pkt 55 powyżej) nie zwróciły należytej uwagi lekarzy specjalistów. Skarżąca ponadto stwierdziła, że skarżący nie otrzymał żadnych szczepień, co stanowi naruszenie obowiązujących przepisów. Wreszcie, skarżąca stwierdziła, że nie była prowadzona należyta dokumentacja w zakresie jego wzrostu, rozwoju i zdrowia, zaś istotne dane medyczne z SIZO zostały sfalszowane (zob. pkt 57 powyżej).

127. Rząd utrzymuje, że skarżący znajdował się pod stałym nadzorem lekarza i że otrzymywał wystarczającą opiekę medyczną w odpowiednim czasie. Rząd dalej twierdzi, że nawet jeżeli były nieznaczne problemy ze zdrowiem dziecka, wchodziły one w zakres normalnego stanu zdrowia

noworodka i nie wymagały leczenia. Wreszcie rząd podnosi, że skarżąca nie wniosła skargi w tym przedmiocie na szczeblu krajowym.

2. Ocena Trybunału

(a) Uwagi ogólne

128. Trybunał stwierdzał wielokrotnie, że zgodnie z art. 3 Konwencji państwo ma obowiązek zapewnić, aby osoba pozbawiona wolności odbywała karę w warunkach, które są zgodne z poszanowaniem jej godności ludzkiej, że sposób wykonywania tej kary nie naraża jej na cierpienie i trudności, których intensywność nie przekracza nieuniknionego poziomu cierpienia stanowiącego nieodłączną część pozbawiania wolności oraz, że biorąc pod uwagę praktyczne wymogi tej kary, jej zdrowie i samopoczucie zostaną odpowiednio zabezpieczone (zob. *Kalashnikov przeciwko Rosji*, skarga nr 47095/99, § 95, ECHR 2002-VI).

129. Obowiązujące instrumenty międzynarodowe, a w szczególności standardy CPT uznają, że jest to wyjątkowo problematyczne, czy noworodki i małe dzieci powinny przebywać z mamami w więzieniu. CPT stwierdził w tym względzie, że jest to „szczególnie trudna kwestia do rozstrzygnięcia, gdyż z jednej strony więzienia oczywiście nie stwarzają odpowiedniego środowiska dla noworodków i małych dzieci, ale z drugiej strony, wymuszona separacja matki od dziecka jest także wysoce niepożądana [...]. Zdaniem CPT, zasadą przewodnią dla wszystkich przypadków powinno być dobro dziecka.” (zob. pkt 93 powyżej). Podobnie Reguły ONZ dotyczące traktowania więźniarek stanowią, że „zgoda na przebywanie dzieci w więzieniu razem z matkami powinna brać pod uwagę dobro dziecka” (zob. pkt 91 powyżej).

130. Zasada ochrony najwyższego dobra dziecka znalazła także odzwierciedlenie w orzecznictwie Trybunału w innych sprawach dotyczących dzieci (zob. na przykład *Kleuver przeciwko Norwegii* (dec.), skarga nr 45837/99, wyrok z dnia 30 kwietnia 2002 r.), i *X przeciwko Łotwie* [WI], skarga nr 27853/09, § 95, ECHR 2013).

131. Trybunał uwzględnia także zalecenia WHO, zgodnie z którymi zdrowy noworodek powinien pozostać z mamą (zob. pkt 92 powyżej). Nakłada to na władze państwowe obowiązek stworzenia odpowiednich warunków, celem praktycznej realizacji tych zaleceń, w tym w jednostkach penitencjarnych.

132. Mając na względzie konkretne okoliczności niniejszej sprawy, Trybunał stwierdza, że zasadniczo to tylko skarżąca była pozbawiona wolności, natomiast jej nowonarodzonemu synowi, skarżącemu pozwolono zostać z mamą w SIZO. Nie można było go odłączyć od matki z uwagi na jego wiek. W związku z tym, skarżący znajdował się pod pełnym nadzorem władz i to do nich należało odpowiednie zabezpieczenie jego zdrowia i samopoczucia.

(b) Materialne warunki pozbawienia wolności

133. Trybunał wielokrotnie twierdził, że sprawy dotyczące braku odpowiednich warunków odbywania kary pozbawienia wolności nie wymagają rygorystycznego stosowania zasady *affirmanti incumbit probatio* (wnoszący zarzut musi go udowodnić), ponieważ w tego rodzaju sprawach to wyłącznie pozwany rząd posiada dostęp do informacji umożliwiających potwierdzenie lub obalenie zarzutu. Skarżący mogą napotkać trudności w dostarczeniu dowodu na poparcie skargi w tym elemencie. Niemniej jednak, w takich sprawach można wymagać od skarżących, że przedłożą przynajmniej szczegółowy opis okoliczności stanowiących przedmiot skargi oraz dostarczą w miarę możliwości jak najwięcej dowodów na poparcie swojej skargi (zob. *Visloguzov przeciwko Ukrainie*, skarga nr 32362/02, § 45, wyrok z dnia 20 maja 2010 r.). Co do zasady, po zakomunikowaniu rządowi skargi wniesionej przez stronę skarżącą, to na rządzie spoczywa obowiązek zebrania i przedstawienia odpowiednich dokumentów. Nieprzedstawienie przez Rząd przekonujących dowodów dotyczących materialnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności może stwarzać przesłanki do wyciągnięcia wniosku o uzasadnionych podstawach dla zarzutów podnoszonych przez stronę skarżącą (zob. *Gubin przeciwko Rosji*, skarga nr 8217/04, § 56, wyrok z dnia 17 czerwca 2010 r., i *Khudoyorov przeciwko Rosji*, skarga nr 6847/02, § 113, ECHR 2005-X (fragmenty)).

134. Przechodząc do niniejszej sprawy, Trybunał zauważa, że strony nie zgodziły się co do wielu aspektów dotyczących warunków osadzenia skarżącej. Co więcej, obie strony powołują się na zeznania współosadzonych skarżącej, które w niektórych fragmentach wykluczają się wzajemnie. A zatem należy ocenić, które okoliczności sprawy można uznać za ustalone w sposób wystarczający.

135. Trybunał na wstępie zauważa, że oświadczenia skarżącej z 12 listopada 2012 r. złożonego miesiąc po zastosowaniu Reguły 39 przez Trybunał, w których skarżąca stwierdziła, że była w pełni zadowolona warunkami w SIZO (zob. pkt 41) nie można brać dosłownie. Trybunał miał już okazję orzec, w sprawie, w której złożono podobne oświadczenie, że sytuacja skarżącej mogła być szczególnie trudna, gdyż była pozbawiona wolności i miała ograniczony kontakt ze światem zewnętrznym (zob. *Enache przeciwko Rumunii*, skarga nr 10662/06, § 68, wyrok z dnia 1 kwietnia 2014 r.).

136. Trybunał zwrócił także uwagę na zdjęcia przedłożone przez rząd jako dowód. Trybunał zauważył, że pomimo uwagi skarżącej, iż niektóre meble i sprzęty zostały tam umieszczone dla celów sprawozdawczych, to nie kwestionuje ona, że były to zdjęcia celi, w której była osadzona. Skarżąca nie wspomniała również, aby cela była odnawiana w czasie jej osadzenia. W związku z czym, Trybunał oddala opis tej celi dokonany przez

dawną osadzoną Panią Sa, gdyż ewidentnie nie odpowiada on obrazowi ze zdjęć (zob. pkt 36 i 49 powyżej).

137. Sąd, Trybunał uznaje za wystarczająco ustalone, że skarżący przebywali w celi oświetlonej, będącej w dobrym stanie ogólnym. Ponadto, na zdjęciach widać, że toaleta była odpowiednio oddzielona od części mieszkalnej, wbrew twierdzeniom skarżącej na ten temat (zob. pkt 26 i 36 powyżej).

138. Trybunał dalej zauważa, że skarżąca nie przedstawiła żadnych dowodów faktycznych celem uzasadnienia jej zarzutu dotyczącego ogrzewania i zagrożeń dla zdrowia wynikających z dzielenia celi z innymi osobami.

139. Co się tyczy zarzutu skarżącej dotyczącego braku gorącej wody i nieregularnego dostępu do zimnej wody, Trybunał zauważa, że relacja skarżącej jest dość szczegółowa i została potwierdzona zeznaniami innych współosadzonych (zob. pkt 26, 48 i 50 powyżej). Trybunał nie uważa, że twierdzenie przeciwne rządu, sformułowane w sposób ogólny obala zarzut skarżącej.

140. Trybunał miał już sposobność skrytykować jednostkę penitencjarną za niewystarczający dostęp do wody, co skutkowało brudem wywołującym cierpienie osadzonego (zob. na przykład *Vitkovskiy przeciwko Ukrainie*, skarga nr 24938/06, §§ 120 i 121, wyrok z dnia 26 września 2013 r.). W niniejszej sprawie Trybunał ponownie podkreśla, jak ważne jest, żeby noworodek i karmiąca matka mieli dostęp do odpowiednich warunków higienicznych.

141. Trybunał dalej zauważa, że twierdzenia skarżącej na temat niewystarczających i złej jakości posiłków w SIZO zostały potwierdzone zeznaniami współosadzonej (zob. pkt 48 powyżej). Fakt, że matka skarżącej przekazała jej ok. trzydziestu paczek, głównie z podstawowymi produktami żywnościowymi stanowi kolejne wskazanie, iż nie były one dostępne w SIZO (zob. pkt 43 powyżej). Trybunał już orzekał, że w przypadku gdy posiłki dostarczane skarżącemu były oczywiście niewystarczające, fakt ten sam w sobie stanowi naruszenie art. 3 Konwencji (zob. *Kadiķis przeciwko Łotwie* (nr 2), skarga nr 62393/00, § 55, wyrok z dnia 4 maja 2006 r., i *Stepuleac przeciwko Mołdawii*, skarga nr 8207/06, § 55, wyrok z dnia 6 listopada 2007 r.). Kwestia odżywiania zyskuje na wadze w przypadku karmiącej matki.

142. Ponadto, nie umyka uwadze Trybunału i zostało potwierdzone przez rząd, że w dniu rozpraw sądowych skarżąca nie mogła zjeść jednego z posiłków, a zamiast tego nie otrzymała obiadu zapakowanego na wynos (zob. pkt 33 powyżej).

143. Trybunał podkreśla, że brak ograniczeń co do liczby paczek żywnościowych otrzymywanych od bliskich skarżącej i ewentualnie możliwość zabrania swojego jedzenia w dniu rozpraw nie zastępuje odpowiedniej organizacji wyżywienia przez państwo, które jest

odpowiedzialne za dobre funkcjonowanie osób pozbawionych wolności (zob. *Vlasov przeciwko Rosji*, skarga nr 78146/01, § 96, wyrok z dnia 12 czerwca 2008 r.).

144. Trybunał zatem podsumowuje, że skarżące posiłki nie były ani wystarczające, ani pożywne i nie odpowiadały potrzebom skarżącej, która była karmiącą matką w trakcie pozbawienia wolności.

145. Trybunał dalej zauważa, że rząd nie dostarczył przekonujących dowodów celem obalenia podstawy skargi skarżącej dotyczącej czasu i miejsca codziennych spacerów z dzieckiem. Co więcej, obowiązujące przepisy nie przewidują w sposób oczywisty, ile powinny trwać codzienne spacerki kobiet z dziećmi (zob. pkt 83 powyżej). W porównaniu do kategorii zwykłych osadzonych, którzy mają prawo do jednogodzinnego spaceru dziennie, kobietom z dziećmi można ten czas przedłużyć „do dwóch godzin”. Innymi słowy, niezapewnienie prawa do przedłużonego czasu na spacerki lub nieznaczące jego przekroczenie nie naruszałoby raczej tego wymogu.

146. Należy podkreślić, że w ramach oceny warunków pozbawienia wolności, należy wziąć pod uwagę łączne skutki tych warunków, a także konkretne zarzuty wysuwane przez skarżącego (zob. *Dougoz przeciwko Grecji*, skarga nr 40907/98, § 46, ETPC, 2001-II i *Idalov przeciwko Rosji* [WI], skarga nr 5826/03, § 94, wyrok z dnia 22 maja 2012 r.).

147. Według Trybunału, w okolicznościach niniejszej sprawy łączne skutki niedożywienia skarżącej, nieodpowiednich rozwiązań sanitarnych i higienicznych dla niej i jej nowonarodzonego syna oraz kwestia niezbyt długich spacerów musiały osiągnąć intensywność powodującą fizyczne i psychiczne cierpienie, które w przypadku skarżącej i jej syna oznaczało nieludzkie i poniżające traktowanie.

148. Z powyższego wynika naruszenie art. 3 Konwencji w odniesieniu do materialnych warunków pozbawienia wolności skarżącej w SIZO.

(c) Opieka medyczna świadczona skarżącemu

149. Trybunał zauważa, że „adekwatność” opieki medycznej w trakcie pozbawienia wolności jest jednym z najtrudniejszych elementów do określenia. Sam fakt, że osadzony jest widywany przez lekarza oraz że jest mu przepisywana konkretna forma leczenia nie może automatycznie prowadzić do konkluzji, że opieka medyczna była właściwa (zob. *Hummatov przeciwko Azerbejdżanowi*, skargi nr. 9852/03 i 13413/04, § 116, wyrok z dnia 29 listopada 2007 r.). Władze muszą także zapewnić przechowywanie całości dokumentacji uwzględniającej stan zdrowia osadzonego oraz leczenia przeprowadzonego podczas jego osadzenia (zob. na przykład *Khudobin przeciwko Rosji*, skarga nr 59696/00, § 83, ECHR 2006–XII), a także że diagnoza i leczenie jest bezzwłoczne i właściwe (zob. *Hummatov*, cytowany powyżej, § 115 i *Melnik przeciwko Ukrainie*, skarga nr 72286/01, §§ 104-06, wyrok z dnia 28 marca 2006 roku) oraz że - gdy to

konieczne ze względu na stan medyczny - kontrola jest regularna i systematyczna oraz obejmuje raczej całościową strategię terapeutyczną ukierunkowaną na właściwe leczenie problemów zdrowotnych osadzonego albo na zapobieżenie ich pogłębianiu niż na leczenie objawowe (ibid., §§ 109 and 114; *Sarban przeciwko Mołdawie*, skarga nr 3456/05, § 79, wyrok z dnia 4 października 2005 r.; i *Popov przeciwko Rosji*, skarga nr 26853/04, § 211, wyrok z dnia 13 lipca 2006 r.). Władze muszą także wykazać, że zostały stworzone niezbędne warunki, aby rzeczywiście stosować przepisane leczenie (zob. *Hummatov*, przytoczony powyżej, § 116, i *Holomiov przeciwko Mołdawii*, skarga nr 30649/05, § 117, wyrok z dnia 7 listopada 2006 r.).

150. Generalnie, Trybunał przyznaje wystarczającą elastyczność w definiowaniu wymaganego standardu leczenia i ocenia każdą sprawę indywidualnie. Standardy leczenia powinny „respektować godność ludzką” osoby pozbawionej wolności oraz powinny uwzględniać „praktyczny wymiar pozbawienia wolności” (zob. *Aleksanyan przeciwko Rosji*, skarga nr 46468/06, § 140, wyrok z dnia 22 grudnia 2008 r.).

151. Trybunał miał już okazję orzec (zob. pkt 132 powyżej), że w niniejszej sprawie obowiązkiem władz państwowych było zapewnienie adekwatnego nadzoru i opieki medycznej dla skarżącego, noworodka przebywającego w jednostce penitencjarnej z matką.

152. Trybunał zauważa, że skarżący przebywał w SIZO przez prawie sześć miesięcy, poczynszy od czwartego dnia swojego życia. Jako noworodek, wymagał szczególnej uwagi i stałego nadzoru specjalisty; zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia Publicznego, skarżący powinien być badany co tydzień przez pediatrę w trakcie pierwszego miesiąca swojego życia a potem co miesiąc (zob. pkt 86 powyżej). Rzeczywistość wyglądała jednak inaczej.

153. Zarzuty skarżącej w przedmiocie niedokładnej dokumentacji medycznej jej syna posiadane przez SIZO wydają się Trybunałowi zasadne.

154. Trybunał zauważa w tym względzie, że jedna z nieścisłości dotyczy daty pierwszego badania lekarskiego noworodka po wypisaniu ze szpitala położniczego. Skarżąca stwierdziła, a ordynator szpitala dziecięcego potwierdził jej wersję, że badanie miało miejsce w dniu 28 maja 2012 r., natomiast sporna dokumentacja odnosi się do badania z 31 maja 2012 r. (zob. pkt 53 i 54 powyżej).

155. Trybunał uważa ponadto, że materiał w sprawie daje wystarczające podstawy, aby dojść do wniosku, że zgodnie z stwierdzeniem skarżącej, jej syn nie był badany przez lekarza od 28 czerwca do 10 września 2012 r. Trybunał zauważa w szczególności, że ani dyrekcja SIZO ani ordynator miejscowego szpitala dziecięcego nie byli w stanie odpowiedzieć na pytania dotyczące zdrowia dziecka, z którymi się zwrócił adwokat skarżącej w pismach odpowiednio z dnia 28 sierpnia i 6 września 2012 r. Dopiero po kompletnym badaniu lekarskim (przeprowadzonym w innych

okolicznościach, zob. pkt 62 i 63 powyżej), dyrekcja SIZO wysłała dokumentację medyczną skarżącego do adwokata. Ponadto, gdyby skarżący był rzeczywiście zbadany przez pediatrę w dniu 12 czerwca i 2 lipca 2012 r. jak to zostało zapisane w aktach, to nie jest jasne, dlaczego ordynator szpitala dziecięcego w swoim piśmie z dnia 6 września 2012 r. odwołał się tylko do badania z dnia 28 maja 2012 r. Lekarz dalej stwierdził, że przedstawienie informacji na temat stanu zdrowia noworodka z tamtego czasu nie było możliwe, z uwagi na brak wniosków skarżącej o przeprowadzenie takich badań do tego czasu (zob. pkt 61 powyżej).

156. Inna sprzeczność nie umyka uwadze Trybunału. Zgodnie z zeznaniami ordynatora szpitala dziecięcego, za każdym razem jak skarżący był badany przez pediatrę, odbywało się to pod nieobecność skarżącej, podczas gdy dyrekcja SIZO odnotowała w dokumentacji medycznej skarżącego, że pediatra służył jej poradą w zakresie opieki nad dzieckiem (zob. pkt 54, 56 i 71 powyżej).

157. W związku z powyższym, Trybunał uznaje za ustalone, że skarżący nie znajdował się pod opieką pediatry od 28 maja do 10 września 2012 r. Mając zwłaszcza na uwadze jego wiek, Trybunał uważa, że ta okoliczność sama w sobie pozwala na stwierdzenie, że wymóg adekwatnych standardów opieki medycznej nie został spełniony w niniejszej sprawie i nie ma dalszej konieczności analizy innych czynników (takich jak stan zdrowia skarżącego i brak szczepionek).

158. Trybunał stwierdza zatem, że został naruszony art. 3 Konwencji także z tego względu.

IV. ZARZUCANE NARUSZENIE ART. 3 KONWENCJI W ZWIĄZKU Z UMIESZCZENIEM SKARŻĄCEJ W METALOWEJ KLATCE PODCZAS ROZPRAW SĄDOWYCH

159. Skarżąca podniosła także naruszenie art. 3 Konwencji w odniesieniu do umieszczenia jej w metalowej klatce podczas rozpraw sądowych.

A. Dopuszczalność

160. Trybunał stwierdza, że przedmiotowa skarga nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona w rozumieniu Artykułu 35 ust. 3 pkt a) Konwencji. Trybunał stwierdza ponadto, że nie jest ona niedopuszczalna z jakichkolwiek innych względów. A zatem musi zostać uznana za dopuszczalną.

B. Meritum skargi

161. Skarżąca twierdzi, że pomimo tego, iż była podejrzana o popełnienie przestępstwa z użyciem przemocy, umieszczenie jej w metalowej klatce podczas rozpraw sądowych było nad wyraz nieuzasadnione i poniżające.

162. Rząd utrzymuje, że skarżąca była przetrzymywana za metalowymi kratami w sali sądowej zgodnie z obowiązującymi przepisami krajowymi. Rząd wyjaśnił, że kraty miały na celu oddzielenie oskarżonych, wobec których środek zapobiegawczy został zastosowany od ławy i innych osób obecnych na sali sądowej, celem umożliwienia bezpiecznego przebiegu rozprawy sądowej.

163. Rząd podniósł, że władze państwowe nie miały na celu poniżenia ani upokorzenia skarżącej. Skarżąca była przetrzymywana za metalowymi kratami w interesie bezpieczeństwa publicznego. Ponadto, środek polegający na trzymaniu skarżącej za metalowymi kratkami nie mógł w żaden sposób wywołać u niej stresu lub upokorzenia, których intensywność przekraczałyby nieunikniony poziom cierpienia stanowiącego nieodłączną część pozbawiania wolności. Rząd zauważył, że w trakcie rozprawy sądowej, dziecko skarżącej przebywało poza klatką z asystentem medycznym z SIZO i było przekazywane jej na żądanie.

164. W swoim niedawnym wyroku w sprawie *Svinarenko i Slyadnev przeciwko Rosji* Wysoka Izba Trybunału orzekła, że przetrzymywanie osoby w metalowej klatce podczas rozprawy stanowi samo w sobie naruszenie ludzkiej godności i narusza art. 3, zważywszy na obiektywnie poniżający charakter takiej procedury, która jest niezgodna ze standardami cywilizowanego zachowania stanowiącego oznakę demokratycznego społeczeństwa ([WI], skarga nr 32541/08 i 43441/08, § 138, ECHR 2014 (fragmenty)).

165. Stosując powyższe rozważania do niniejszej sprawy, Trybunał zauważa, że skarżąca była umieszczona w metalowej klatce podczas wszystkich rozpraw w jej sprawie, które odbyły się w dniu 12 kwietnia, 17 maja, 15 czerwca, 2 i 31 sierpnia i 15 listopada 2012 r. W trakcie pierwszych dwóch rozpraw skarżąca była w zaawansowanej ciąży, natomiast w trakcie pozostałych czterech rozpraw była karmiącą matką oddzieloną od swego dziecka na sali sądowej metalowymi kratami. W rzeczywistości, uzasadnienie dla zastosowania tego środka przymusu nie było nawet rozważane – sędzia uznał, że samo umieszczenie skarżącej poza klatką byłoby równoznaczne z jej zwolnieniem i sprzeczne z zastosowaniem środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania skarżącej (zob. pkt 73 powyżej).

166. Trybunał stwierdza naruszenie art. 3 Konwencji w tym zakresie.

V. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

167. Artykuł 41 Konwencji stanowi:

„Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeżeli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi taka potrzeba, o przyznaniu słusznego zadośćuczynienia pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkoda

168. Skarżący domagali się zasądzenia 150,000 euro (EUR) tytułem szkody niemajątkowej, w tym 50,000 EUR dla skarżącej i 100,000 EUR dla skarżącego.

169. Rząd uznał powyższe żądanie za nieuzasadnione i wygórowane.

170. Trybunał uważa, że skarżący ponieśli szkodę niemajątkową z uwagi na naruszenie ich praw wynikających z art. 3 Konwencji, której nie da się zadośćuczynić tylko w drodze stwierdzenia naruszenia praw gwarantowanych Konwencją. Zważywszy na okoliczności sprawy i orzekając według zasad słuszności, jak tego wymaga art. 41, Trybunał przyznaje skarżącej 12,000 EUR z tytułu szkody niemajątkowej plus wszelkie podatki, które mogą zostać naliczone od tej kwoty. Trybunał przyznaje z tego tytułu 7,000 EUR skarżącemu wraz z podatkami ewentualnie naliczonymi od tej kwoty.

B. Koszty i wydatki

171. Skarżący wystąpili także o przyznanie im 13,059 EUR z tytułu pomocy prawnej, w tym około 124 godzin pracy adwokata dla potrzeb postępowania krajowego i przed Trybunałem.

172. Rząd zakwestionował powyższe żądania.

173. Trybunał powinien najpierw zbadać, czy koszty i wydatki, o których zwrot wniosła skarżąca zostały rzeczywiście poniesione i czy były konieczne (zob. *McCann i In. przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, wyrok z dnia 27 września 1995 r., § 220, Seria A nr 324).

174. Uwzględniając przedstawione Trybunałowi dokumenty i przywołane powyżej kryteria, Trybunał uznaje, że w niniejszej sprawie racjonalne jest przyznanie skarżącej z tego tytułu kwoty 3,000 EUR.

C. Odsetki za zwłokę

175. Trybunał uważa za stosowne, aby stopa odsetek za zwłokę oparta była na stopie kredytu Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe.

Z TYCH WZGLĘDÓW TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE,

1. *Uznaje* skargę za dopuszczalną;
2. *Stwierdza*, że nastąpiło naruszenie art. 3 Konwencji w związku z zakuciem skarżącej kajdanami w szpitalu położniczym;
3. *Stwierdza*, że nastąpiło naruszenie art. 3 Konwencji w związku z materialnymi warunkami osadzenia skarżącej w SIZO w Charkowie;
4. *Stwierdza*, że nastąpiło naruszenie art. 3 Konwencji w związku z opieką medyczną świadczoną skarżącemu podczas jego pobytu w SIZO w Charkowie;
5. *Stwierdza*, że nastąpiło naruszenie art. 3 Konwencji w związku z umieszczeniem skarżącej w metalowej klatce podczas rozpraw sądowych.
6. *Stwierdza*,
  - (a) że pozwane państwo ma zapłacić skarżącemu w terminie trzech miesięcy od daty uprawomocnienia się wyroku zgodnie z art. 44 § 2 Konwencji, następujące kwoty, przeliczone na walutę państwa pozwanego po kursie obowiązującym w dniu zapadnięcia rozstrzygnięcia:
    - (i) skarżącej:
      - (α) 12,000 euro (dwanaście tysięcy euro), plus wszelkie podatki, które mogą być naliczone, tytułem szkody niemajątkowej;
      - (β) 3,000 euro (trzy tysiące euro), plus wszelkie podatki, które mogą być naliczone w związku z poniesionymi kosztami i wydatkami; oraz
    - (ii) skarżącemu: 7,000 euro (siedem tysięcy euro), plus wszelkie podatki, które mogą być naliczone, tytułem szkody niemajątkowej;
  - (b) że po upływie powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty, winny zostać naliczone od tych kwot odsetki zwykłe według marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego powiększonej o trzy punkty procentowe;
7. *Oddala* pozostałą część roszczenia skarżącego o zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim oraz ogłoszono w formie pisemnej dnia 24 marca 2016 r., zgodnie z Regulą 77 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Claudia Westerdiek
Kanclerz

Angelika Nußberger
Przewodnicząca